

Udskiftning af Haring og Koldby Byer.

(Udskrift af Landvæsenskommissions Protokollen for Ørum
og Westervig Amter.)

(Ved Lærer A. Christensen, Haring.)

ANNO 1792, den 15. Oktober mødte Amtmanden og Landvæsenskommissærerne tilligemed Hr. Landmåler Seip for at lægge Præliminarie-Plan til Haring og Koldby Byers Udskiftning, hvortil man indkaldte samtlige Herrer Lodsejere, Hr. Justitsråd Bruun til Ulstrup og Hr. Kjærulf til Nørhågd samt Hr. Winther til Øland. Item følgende Lodsejere, som er af Koldby, Jens Tandrup's Enke med Lavværge, Hr. Års fra Hørdum, Selvejeren Lars Sund af Koldby, Hr. Høyer af Skyum, på hvis Vegne mødte Degnen Hr. Års fra Hørdum efter given Fuldmagt mundtlig.

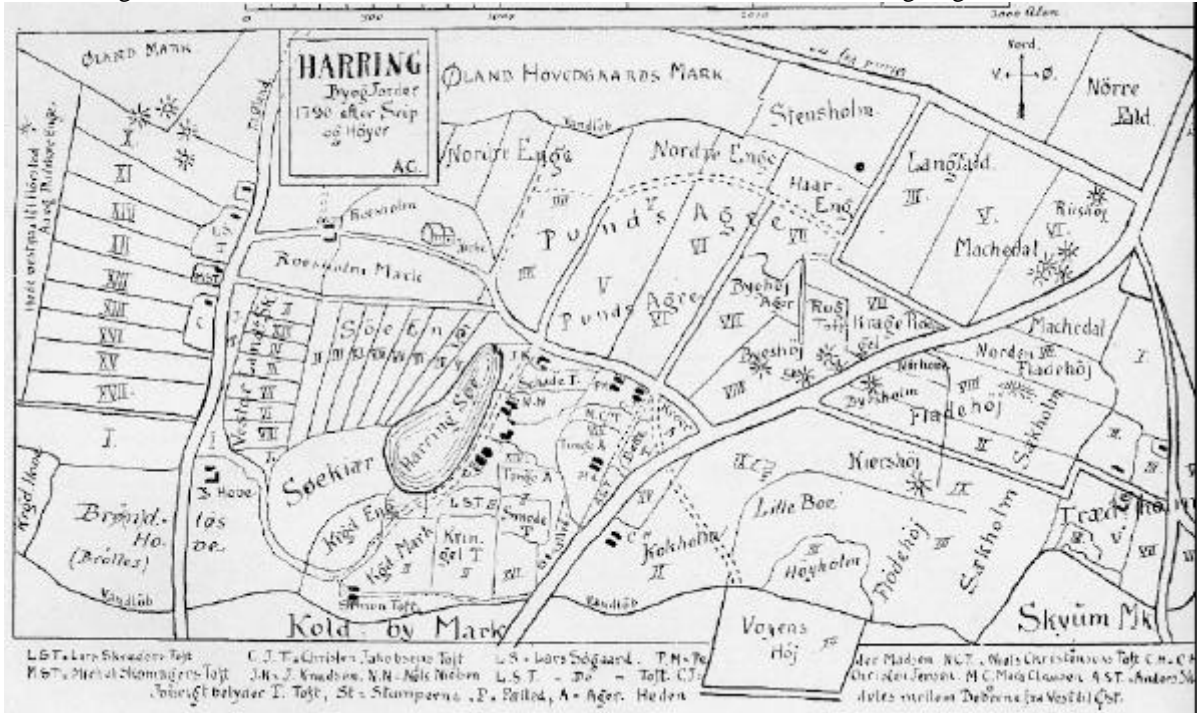
Af Haring var ligeledes mødt Selvejeren Niels Kjergård og to Hr. Provst Høyer og blev da af Hr. Landinspektør Seip foreslået følgende Plan for Koldby - men da ikke alle Lodsejere fra Koldby var til Stede, så blev først begyndt med Haring Bys Udskiftning således:

har haft i Schadetoft, får han Vederlag for i bemeldte Schadetoft af det vesterste af sønderste Ender af Toften. - Det andet af Schadetoft, som bliver tilovers, deles imellem Jens Knudsen og Peder Madsen efter hvad Skjellinie som for norden bliver imellem deres Indmarkslodder.

Nr. 5 Jens Knudsen tager Indmarkslod på Punds Agre østen for Niels Kjergård; dernæst tager han Udmark, de østre Ender af Langfald og det sønderste af Machedal østen for Niels Kjergård's Lod Eng her.

Nr. 6: Peder Madsen tager Indmarkslod på Punds Ager østen for Jens Knudsen's Lod, og Eng for nørre Ender, dernæst tager han Udmarkslod østen for Jens Knudsen, Reeshøj og Machedal hen til Trædholm Dige.

Nr. 7: Niels Christensen tager Lod af Punds Ager østen for Peder Madsen og Eng for nørre Ender samt

Nr. 4 Selvejer Niels Kjergård tager det vestre af Pundsagre op til Præstegårdens Mark til Indmarks Lod og Eng for nørre Ender; dernæst tager han Udmarkslod de vesterste Ender af Langfald og det vesterste af Makedahls Agre og øster Ender af Håreng og observeres, at Nørre Fald, der blev udlagt Hr. Winther til Vederlag for Hanshøj Vang, at da dette Fald for Hanshøj Vang ikke kan blive nok, tages Resten af Langfald vester Ender med Stensholms Dige og sønder på i Håreng lige ud for det sønderste Dige af Stensholm; bemeldte Niels Kjergård beholder og til Indmarkslod. Toften ved hans Gård og alt, hvad han

af vester Ender af Byghøj Ager efter en Linie som trækkes fra Sønder til Nør over Håreng, hvorved han får de vestre Ender af Håreng; dernæst tager han Udmarkslod over Kragrøgel, Fladehøj og østerpå til Trædholm Dige.

Nr. 8: Mads Clausen tager østen for Niels Christensen nord på med vestre Side af Landevejen, Bittetoft, Kroerager, Byghøj Agre, det sønderste af Kragrøgel og Rugtoft og dernæst sønden for Niels Christensen af Fladehøj og Sæchholm og om det behøves af Bysholm.

Nr. 2: Simon Toft beholder Krogsgårds Hove, hans egen Mark og Krogsgårds Eng, Lars Søgårds Toft, Kringeltoft og Smedetoft, så nær som det, der afgår til Christen Hoves Hus og Kristen Jepsens Enke, og hvad han ikke får nok tager han Udmarkslod af Fladehøj og Sæchholm.

Nr. 3: Lars Søgård tager Lille Bo, Høyholm af Fladehøj og Sæchholm, og da dette ikke bliver nok, tager han Vederlag på Koldby Mark.

Nr. 9: Christen Heedegård får Skackholm, når Anders Skadekjær først har taget 1 Skp. deraf i en Strækning i Sønder og Nør. –

Dernæst tager Christen Heedegård af Bysholm, Kjærshøj, af Flødehøj og Sæchholm øster på til Trædholm.

Dernæst mærkes, at et Stykke Eng nordenfor Haring Kirke deles imellem Christen Hedegård og Mads Clausen.

Sø-Eng tages fra østre Side Jens Knudsen, dernæst vesten for Niels Kjærgård; derefter fulgte Øland Bønder i følgende Orden: Peder Madsen, Niels Christensen, Mads Clausen, Christen Hedegård, Lars Søgård og Simon Toft i Krogsgård. Vester Lands Skifte deles således:

Simon Toft, Christen Jepsens Enke, Niels Kjærgård, Lars Søgård, Niels Christensen, Peder Madsen og Mads Clausen. –

I Henseende til Heden da blev det imellem samtlige Herrer Lodsejere afgjort, at af de 4re af Præstens Husmænd skulle hver nyde af Heden efter 4re Skpr. i Vester-Heden og desuden beholde det Fællede, som ligger ved Trædholm Mark. - De øvrige 8 Husmænd nyder efter 1 Td. i Vester-Heden, Husmændene tager fra den østre Ende i bemeldte Vester Hede.

Øland Ejer forlangte sit Markskel således rettet, at fra sydøst Hjørne af Marken trækkes en lige Linie lige i Øster. - Iøvrigt deles Heden i Sønder og Nør. Præsten tager den vesterste Lod med Hørdum Enge; dernæst tager Haring Beboere: 1. Niels Kjærgård, 2. Jens Knudsen, 3. Peder Madsen, 4. Niels Christensen, 5. Mads Clausen, 6. Chr. Hedegård, 7. Lars Søgård, 8. Simon Toft og 9. Jens Hove tager Fælleslod næst norden for og i Strækning med sin Mark. Det Kjær, som falder Norden for Heden tildeles Beboerne enhver i Strækning med sin Fælleslod. - Præsten erklærede i Stedet for sin Lod i Fladskjær at tage Fællede.

For at få det forlangte Markskel til Øland rettet i lige Linie med det pløjede øster på, så erbød Øland Ejer derfor at give Ager Jord efter Taksation og Mål. Ligeledes forlangte Øland Ejer Skjellet for vestre Ende rettet, således at fra den sydvest Hjørne trækkes en Linie i Nordvest over Haring Fladskjær til Øland Mark vesten Åen, hvorfor også gives Vederlag i Agerjord.

Vejene udlægges af Landmåleren til hver Mands Lod 8 Alen bred og hvad videre Veje, som skal behøves igennem denne By, udlægges ligeledes med

samme Bredde samt en Hov-Vej til Øland udlægges mellem Øland Mark og Niels Kjærgårds Lod.

Ølands Ejer tilbød for at lette Udskiftningen at udflytte hans Fæstebonde Lars Søgårds Gård hen til Høgholm og forhåbede derimod, at den allernådigst lovede Bygningshjælp blev ham tilstået, hvorfor han udbad Landvæsenskommissionens Forestilling til det kongelige Rentekammer, og at denne Bygningshjælp i Betragtning af Omstændighederne, da Gården var af 5 Tdr. 2 Skp. Hartkorn, og Bygningerne skulde flyttes omtr. 15-1600 Alen, måtte blive ansat til 100 Rdl. i det ringeste, som Landvæsenskommissionen og lovede at forestille, når Hr. Winther derom indgav Ansøgning. Det blev pålagt Haring Beboere ved denne Flytning at være behjælpelig med det fornødne Arbejde ved Husenes Opbyggelse, med Materialier at hente, med Tækning, Klining, Mønning fra den gamle Byggeplads til den ny at udføre de dér befindende Materialier, ved hvis Nedbrydelse de også er behjælpelige. - Af Møg transporterer hver Gårdmand 20 forsvarlige Læs og henlægges samme på de Steder, som dennem anvises. - Iligemåde blev bestemt, at til Væggeler afsættes 1 Td. Land vesten Kristen Hedegårds Gård til samtlige Bymænds Brug, men må til Græsning ej bruges af andre end Christen Hedegård, som derimod haver Opsigt med at denne Lergrav ej bruges utilbørligt og til Upligt. - Det på Trædholm befindende Gjødeler afsættes et Stykke til fælles Brug for hele Sognet, ligeså afsættes 1 Skp. til Væggeler for Trædholm Beboere.

Dernæst blev Koldby Udskiftning foretaget og Planen lagt således som følger:

Nr. 1 : Jens Tandrup Enke beholder sin Gårds Koldbygårds Mark, Rughøj Bak (Bakke), dernæst Søndertoft, Horskjær Agre, Volshøj Agre og om nogle af disse Agre bliver tilovers, bliver det til Poul Krabbe.

Nr. 2: Niels Tæchker tager Lod det nordvestre af Nørretoft, det nordligste af Årholm, Vogenshøj øster på, da der trækkes en Linie Sønder og Nør til han har fået Vederlag.

Til Haring bliver Lod op for Hanshøj Vang af Vogenshøj øster for den Linie, som trækkes sønder og nør for Niels Tæchker, og får af Mueskjær det norderste og nordøstre af Stjernagre, da dette bliver et Lod for Lars Søgård i Haring.

Nr. 3: Jens Elsted får Lod lige ud for hans Gård og i Øster af Nørretoft Årholm og over Stjernager.

Nr. 4: Poul Krabbe beholder sin Toft norden Gården, hans Toft sønden Gården, dernæst nordre Damkjær af Støttings Agre over Damkjær, det sønderste af Årholm og de søndre Ender af Langagre.

Nr. 5: Lars Lund får det sønderste af Nørretoft, det norderste af Støttings Agre over Årholm og over Langagre, derhos beholder han og sin Havrelands Hove vest for Koldbygårds Mark.

Nr. 6: Husmand Anders Gregersen får Vederlag for sin Toft af Voldshøj Agre, af de østre Ender af Mueskjær og af Aflyng, hvorhen han flytter sit Hus.

Jens Pedersen i Munchholm får Vederlag for den Ager af Munchholm Jord, som løber ind i Koldby Mark, enten for Vesten af Munchholm Jord eller op for Søndnen af samme Munchholm.

Præsten Hr. Høyer i Skyum hans Anneks Bonde Jens Mikkelsen i Østerhørdum får Vederlag for de Jorder, han mister på Koldby Mark i de Agre på Hørdum Mark, som forhen tilhørte Jens Knudsens Gård i Harring, og for hvad det ej kan tilstrække, derfor tages Vederlag i Eng, som han bliver tildelt i det vesterste af Koldby Enge, hvorved han tillige får Eng for det, han har i Koldby Eng; herved observeres, at han beholder Frihed til at lægge sit Høj og Skudtørv på det ved Engloden næstgrænsende Hede. - Det observeres, at vestre Ender af Hanshøj Vang går ind til Koldby Mark og bliver delt til de søndre Lodder.

For Resten deles Engen således:

Koldbygård får de østerste Enge, dernæst Niels Tæchker, dernæst Jens Elsted, Poul Krabbe og vesterst Lars Sund næst op til Jens Mikkelsen.

Heden eller Fælleden deles således:

I 2de Hoveddele efter en Linie, som trækkes fra det sydvestre Hjørne af Lars Sunds Hove og i Sønder, hvoraf den østre Del bliver delt i Sønder og Nør imellem Lars Sund og Jens Tandrup Enke i Koldbygård, således at Koldbygård får østerst og Lars Sund vesterst. Den øvrige Hede vesten for deles i øster og vester; deraf får Husmanden Anders Gregersen til een Td. Hartkorn fra nordre Side, dernæst tager Poul Krabbe, Jens Elsted og Jens Ringgård. - Rørkjær afsættes til Gjødeler for samtlige Bys Beboere; det 1 Skp. Gjøde vesten Vejen indtil Poul Krabbes Toft udlægges til Væggeler, ligeså undtages et Stykke ved Hanshøj Kjær til Gjødeler, men Græsningen beholder Poul Krabbe. De fornødne Veje udlægges med 8 Alens Bredde, hvoraf intet må tages til Grøft, men Landevejen udlægges med 16 Alens Bredde, Grøften iberegnet. Husmanden Anders Gregersen forundes af alle Beboerne Hjælp til hans Bygnings Forflyttelse, ligesom ved Harring er bestemt, og i Henseende til den af Deres kongelige Majestæt allernådigst forundte Bygningshjælp lovede Kommissionen at forestille Hr. Winthers Ansøgning i så Fald til gunstig Bønhørelse. - Og da ingen fandt noget videre at tilføje, så blev Åsteds-Mødet for denne Gang sluttet og underskrevet.

Datum ut supra.

B. Haiwh. Ballebye. Som Kommitteret
Isach Prætzmann.

Bruun. Kierulf. *Winther.*

Som Lavvæge for Enken i Koldbygård
Underskriver - Morten Årup.

Og ligeledes underskriver på Hr. Christen Høyers
Vegne
Morten Års.

På Hr. Provsts Høyers Vegne
Jessen.

Niels Nielsen

År 1793 den 27. Juli var Amtmanden og Landvæsenskommissionen forsamlede i Koldbygård for videre at fremme Koldby og Harring Byers Udskiftning, hvortil var indkaldt samtlige Lodsejere og mødte Hr. Justitsråd Bruun til Ulstrup, Hr. Kjerulf til Nørhågd, Hr. Larsen Winther til Øland, Sognepræsten Hr. Høyer i Skyum, Selvejeren Lars Sund, Jens Tandrup Enke i Koldbygård m. fl., på Hr. Stigård til Irup hans Vegne mødte hans Fuldmægtig Sn. Prætzmann. Planen for Koldby forbliver således, som den ved sidste Møde blev bestemt, undtagen følgende Forandringer, nemlig Lars Søgård af Harring beholder Hanshøj Vang og får Vej til samme fra Munkholm Jord og sønder til Hanshøj Vang og over Mueskjær Agre, og i Henseende til en Lergrav, hvorpå Vejen støder, kommer Vejen til at gå østen om bemeldte Lergrav, og Lergraven bliver til Jens Elsteds Gård. - Fremdeles anlægges en Vej fra Niels Tæchkers Gård og øster til Munchholm Jord, denne Vej udlægges på det nordeste af Nordertoft og ud over det sønderste af Vogenshøj med norre Side af Jens Munchholms Ager, hvilken Ager bliver ganske sønden for Vejen, og bliver denne Ager Niels Tæchker til Del; for de Jorder Lars Søgård får for Harring Anpart udlægges ham Norden for sidst beskrevne Vej og vester på så langt som efter Mål og Takst kan tilstrække.

Dernæst tager Jens Munchholm Vederlag for den Ager, som af Munchholm Jord løber ind i Koldby Mark, Vederlag for samme Ager Søndnen for Munchholm Jord af de såkaldte Mueskjæragre.

I Henseende til Vejen fra Niels Tæchkers Gård anlægges den sønder og vester for Munchholm Jord og sønden for det Jord af Mueskjær, som Jens Munchholm får og øster til Skyum Hede, sønden for denne Vej ved Skyum Skjel lægges et lille Stykke Vej til en Lergrav på de østre Ender af Mueskjær, hvilken Lergrav bliver Niels Tæchker tillagt. De øvrige Veje bliver gjort bredere til 8 Alen ligesom de foromtalte. Koldby Vej til Tøttrup bliver gående på det Sted, hvor det nu er, undtagen på Voldshøjagre, hvor den bliver ind til Tøttrup Skjel.

Landevejen, som går igennem Koldby og Koldby Mark anlægges 16 Alen bred.

De to Lergrave på Mueskjær, deraf den ene på østre Ende, bliver til Brug for Niels Tæchker og Anders Gregersen og deles i 2de lige Dele imellem benævnte Mænd, og bliver, alt Grønningen om Lergraven ligeledes til Lergraven. Den anden Lergrav på Mueskjær skal deles i 2de lige Dele i øster og vester imellem Jens Elsted og Lars Søgård. - Lars Søgård tager Del med Koldby efter sit Harnkorn 5 Tdr. 2 Skp. 2 Fdk. 2 Alb. til den Vej, som anlægges fra Niels Tæchkers Gård til Munchholm Jord og sønden for, der skal gå øster til Skyum Mølle. Og i den anden Vej, der skal gå fra Munkholm Jord og til

Hanshøj Vang tager han og Del efter sit Hartkorn med Koldby. For det Jord, som Jens Knudsen i Harring har på Hørdum Mark og afgiver til Jens Mikkelsen i bemeldte Hørdum, fås Vederlag igen på Koldby Mark af Nr. 11 i samme, det østerste af Langagre og til Hanshøj Vang, og hvad det ikke kan blive nok tager han nordpå så meget som fattes. - I Henseende til Disputten imellem Hørdum og Koldby Hede Skjel begav Kommissionen sig ud i Koldby Hede i Overværelse af Lodsejerne og begyndtes fra Nordvesthjørne af Irup Hovedgårdsmark, og fralægges i vestre Side af Wolshøj Agre og Landevejen iberegnet 24 Alen, som udlægges for Irup Ejer; fra bemeldte Drift fortartes videre, sønder og vester fra Landevejen og norden Christen Ovesens Toft for nordre Ende af Agrene og hen til Vejen, som går mod vestre Side af Christen Ovesens Toft og til Christen Udemarkes Hus, hvorfra Skjellet fremdeles går med Vejen og vester på til en ny Vej kommer og løber Sønder og Nør fra Hørdum, og er vesten for denne Vej et gammelt Dige, som løber over nogle Agres Ender, og dette Dige taget til Skjel imellem Hørdum Mark og Koldby Hede nordpå til, hvor Diget gør en Krog, og blev denne Krog overskåren ved en opgraven Mærke, hvorfra længere nør blev graven Mærker og hvor Skjellet (var) i Nør blev noget Mærke graven østen for Diget, hvor det næsten var ukendeligt og nør på efter det tilforn for Koldby udviste Skjel, og bliver dette Skjel ved Loddernes Afsætning i Koldby Hede endnu nøjere afmærket med flere Skjelmærker.

Sønder i Koldby Hede fra Landevejen og norden og vesten for Christen Ovesens Toft og efter Vejen, som før beskrevet, afsættes 24 Alen af Koldby Hede til Drift for Irup Ejer, og fremdeles anlægges denne Drift i vestre Side langs om med Skjellet imellem Hørdum Mark og Koldby Hede ud til Hørdum Hede, og denne Drift udlægges til 24 Alens Bredde fra Koldby Hede, dog med Forbeholdenhed, at Koldby forbeholder sig Ejendom og Brug deraf, og i Tilfælde, at Hr. Stigård eller Irup Ejer ikke får sin Ejendom i Hørdum nordre Hede, da hjemfalder denne Drift til Koldby, ligesom og Hr. Stigård eller Irup Ejer for Eftertiden eller fra nu af har ingen videre Ret til Drift eller Overdrift i Koldby Hede end som ovenmeldt er. Under samme Vilkår tilstedes det Hørdum Beboere at benytte sig af denne Irup Gård udlagte Drift. - Den Hjorddrift imellem Voldshøjager og Hoskjær Ager, der er til ingen Brug, bliver tillagt Enken i Koldbygård, imod at hun afgiver Vederlag af hendes Fælleds Part til Anders Gregersen. - Den forrige Uddrift fra Irup til Hanshøj Vang bliver udlagt til Vej, nemlig den Drift, som er imellem Tøttrup Mark og Koldby Mark, hvor igennem går Vej, bliver liggende uforandret med den Bredde, som den nu har.

Koldby Beboere blev af Landvæsenskommissionen pålagt at være Anders Gregersen behjælpelig med sit Huses Flytning, Materialiers Tilførsel og Hentelse, Tækning, Klining med videre efter rigtig Tur og Omgang.

Dernæst efter begyndtes med Harring, og bliver Planen for bemeldte By således, som den sidste Gang blev afgjort, men i Henseende til Veje vil en Vej udlægges igennem Krogsgårds Mark fra Landevejen og vester mod Siden af Engen forbi Krogsgård til Hjorddriften, der bliver Vej for Lars Søgård til hans Hedelod.

Dernæst bliver Hjorddriften imellem Søkjær og Krogsgårds Mark til Brug for Harring Beboere til deres Hedelodder, og dernæst bliver Hjorddriften imellem Søkjær og Brøndløshove ligeledes til Brug for Byen til deres Hedelodder.

En Vej udlægges imellem Jens Knudsens og Niels Kjergårds Indmarkslodder nør på til Engene, og skal da een Vej gå øster, norden for Agrenes Ender og sønden for Niels Kjergårds Udmarkslod. - Dernæst anlægges en Hov-Vej imellem Peder Madsens og Niels Christensens Indmarkslodder og nør, til den når den Vej, som anlægges norden for Agers Ender, hvorfra den skal gå Nord imellem Niels Kjergårds og Øland til Ølands Vej, som går norden for Langfald, og berørte Ølands Vej norden for Langfald, gøres 12 Alen bred, men de Veje, som før er beskrevet, bliver 8 Alen.

For Trædholm Beboere udlægges Vej imellem 2de Mænds Lodder igennem Sækholm og Flødehøj Fald til Landevejen, som ligeledes bliver 8 Alen bred. - De øvrige Veje, som har været og er fornøden for Byen, bliver gjort 8 Alen bred og Landevejen 16 Alen.

Det Stykke Fællig vest for Kjærshøj deraf afsættes en Lergrav til Brug for Harring Beboere, og Vej udlægges til Lergraven fra Landevejen til bemeldte Lergrav.

Harring Beboere får en Vej til deres Lergrav i Trædholm Hede over det nordeste af den Søndertoft af Erik Trædholms og bliver 4 Alen bred, hvorfor han nyder Vederlag af de østre Ender af Agrene, der støder til hans Toft, Sækholm kaldet, efter 2 uvillige Mænds Syn. I Henseende til det Stykke Eng af Fladskjær, som har tilhørt Lars Søgård, men for at gøre Øland Skjel lige er tilligemed Hede lagt ind til Hovmarken, reparerer på Øland Godses Hartkorn i Harring til Afdrag på Beboernes Hartkorn og bliver at svare af Øland Ejer. - Og bliver dette lidet Stykke, som ikke bliver hos Bønderne, at behandle af Hr. Winther indberettet til Rentekammeret.

Hr. Winther meldte sig på sin Fæstebonde Lars Søgårds Vegne som Udflytter og forestillede, at da han siden sidste Åsteds Møde havde samlet så meget mere Gødning, så var det ham ej muligt at få denne Gødning så lang Vej forflyttet uden mere Hjælp end af de ham ved sidste Åsteds Møde tilståede 20 Læsses Udførelse af hver Gårdmand, hvorfor Kommissionen med de Herrer Lodsejere blev enige om, at foruden disse 20 Læs, som pr. Mand i År skulde udføre, endnu videre til et andet År skulde forflyttes og bortføres af hver Mand i Harring 10 Læs.

Og da ingen ved dette Møde havde noget videre at erindre, blev samme sluttet og af vedkommende Lodsejere og Tilstedeværende underskrevet.

Datum ut supra.

<i>Hauch.</i>	<i>Tagård.</i>	<i>Ballebye.</i>	<i>Seip.</i>
<i>Bruun.</i>	<i>Winther.</i>	<i>Kierulf.</i>	<i>Høyer.</i>
<i>Isach Prætzmann.</i>		<i>Niels Kjergård.</i>	
<i>Lars Sund.</i>		<i>Else Jensdatter,</i>	
		sal. Jens Tandrup.	

(Historisk Årbog for Thisted amt 1923, side 476-487)